

Petr Bísek: Můj curriculum vitae

Vážené dámy a pánové,

je mně ctí tu stát před vámi. Ctí a potěšením. Vždyť jsme, mohl bych říct, jedna velká rodina stejné krevní skupiny. To, že jsme opustili rodnou zem a zmizeli někde v cizině, nás spojuje, ale ovšem každý máme svůj unikátní životní příběh. Jaký je ten můj?

V životě mně vstoupila do cesty řada nečekaných výzev a některým jsem se nevyhнул, přestože jsem na mnohé z nich nebyl připraven, a tak jsem se musel učit je zvládnout a překonat doslova v letu. Chci se věnovat těm důležitějším. Chtěl bych také promítnout několik zajímavých fotografií a případně odpovědět na otázky.

Nebyl jsem si, kterým směrem mé vzpomínky vést, a tak jsem rád, že pan Miroslav Krupička navrhnul konkrétní náměty. Já se budu snažit se jich držet a příliš neodbočovat do podrobností.

Okolnosti a doba odchodu do zahraničí

Po úspěšné maturitě v roce 1958 mně bylo znemožněno další studium mé oblíbené chemie.

Dva roky jsem pracoval jako pomocný dělník, nejprve v tiskárně Polygrafia v Praze, poté v kabelovém oddělení české televize. Byla to výzva, skvělá škola života.

V letech 1960-64 jsem se ve výborném prostředí skvělých mistrů vyučil typografem, ručním i strojním sazečem, s příslibem, že mně bude umožněno další studium v grafické škole v německém Lipsku. Slib soudruzi ve vedení tiskárny Našeho vojska nejen nedodrželi, ale postrašili mě nabídkou členství v KSČ, „soudruhu Bísku, ty jsi se osvědčil“. To byla výzva, která mně utvrdila v rozhodnutí z rodné země odejít. S manželkou Věrou se nám podařilo v té době nemyslitelné – bezdětní a bez členství v KSČ jsme první květnový týden 1965 v autobusu Čedoku odjeli do Švédska, kde nám bylo povoleno zůstat.

Půl roku jsme pracovali v Malmö, připravovali se na cestu do USA, kde jsem našel sponzora, a první týden v prosinci 1965 jsme jako pasažéři nákladní lodi MS Indiana po 10 dnech bouřlivé cesty vystoupili v docích v Brooklynu. Náš sponzor zatím zbankrotoval a nikdo na nás nečekal. Zachránila nás spolucestující a první týden v New Yorku jsme prožili v jejím luxusním bytě na

Páté avenue. Postupně jsme se asimilovali, pracovali, učili se anglicky, několikrát jsme se stěhovali. Já jsem byl po roce tápání přijat do typografické odborové organizace, první dva roky pracoval jako strojní sazeč v německém deníku Staats-Zeitung und Herold, poté 20 let v newyorských typografických firmách.

Překážky, s nimiž jsem se střetával v nové „vlasti“

Zvyknutí si na život v New Yorku, na jeho unikátní charakter vzalo svůj čas. Větší problém byl ale jinde – nastupující počítačová éra dala zaniknout mému skvělému řemeslu. Prošel jsem krátkým obdobím nezaměstnanosti, překonaném rychlým přeškolením a posléze dvouletou kariérou instruktora počítačové typografie v privátní grafické škole, včetně vedení její pobočky v San Bernardino Valley v Kalifornii a v sousedním státě New Jersey. Tuto výzvu, toto nejisté, hektické období jsem v roce 1986 dovršil založením vlastního, až nečekaně úspěšného typografického studia Typrints Company.

Znalost nového jazyka

Na gymnáziu jsem byl němčinář, základní angličtinu jsem pochytil v kurzech ještě v Praze v rámci přípravy na můj odchod. Tu jsem si zdokonalil krátce po příjezdu do New Yorku intenzivním semestrem angličtiny, pondělí-pátek, šest hodin denně na Newyorské univerzitě. Přestože jsem si ji následně „pokazil“ dvouletým zaměstnáním v německých novinách, byla to drahá, ale skvělá investice do mé americké budoucnosti.

Jak byli při procesu adaptace nápomocné místní úřady a občané

Velkou pomocí nám byla hned po příjezdu naše spolucestující Patricia Brown. Pamatuji se, jak jsem stál ve velké hale v docích, uprostřed průmyslového ruchu, v kapse ve Švédsku ušetřených 180 dolarů, v každé ruce jeden kufr, s pocitem, že jsem se ocitl v nějaké fantazii, štípněte mě někdo, že je to skutečnost, žádný divný sen.

Protože jsme přivandrovali do USA na imigrantské vízum s dosud platným československým pasem, jednání s úřady bylo jednoduché, povinná registrace v místě bydliště byla rutinní.

Podobně i pozdější registrace u vojenského úřadu. Tam mě doprovázel můj nový přítel Ctirad (Radek) Mašín, ale nebylo ho třeba, u zápisu byla moje angličtina dostačující. Protože probíhala

válka ve Vietnamu, udělení klasifikace 1A (schopen bez vady) bylo zneklidňující. Ta ale byla později změněna na 1Y (schopen v případě národního ohrožení), a když se ukázalo, že jsou přede mnou, 24letým, tisíce mladších adeptů na vojenskou službu, tato obava ze mne spadla.

Kdo nejvíc pomohl

Jako první to byla již zmíněná Patricia Brown, která nás v její limuzíně se šoférem odvezla na první týden k ní domů. Nesnadnou výzvou ovšem bylo hledání slušného bydlení v newyorském mraveništi, kde se dokáže ztratit místní obyvatel, natož čerstvý imigrant z poklidného Švédska. Byl to František Poslušný, jako já původem z pražské Dobešky, absolvent grafické školy v Lipsku, o kterou mne soudruzi ošidili, který nás zachránil. Přiznávám se, že jsem v té době uvažoval o návratu do Švédska. Franta nám našel dočasné bydlení v podnájmu, na Vánoce nás pozval k němu do rodiny a mne představil vydavateli týdeníku Americké listy Franku Švehlovi, kde jsem pak 20 hodin týdně za 3 dolary na hodinu při studiu angličtiny pracoval.

Také nám byl útěchou farář Bohuslav Šlégr, který v té době hostoval v posledním českém evangelickém kostele Jana Husa v bývalé „české“ čtvrti na Manhattanu. Bylo to uklidňující najít prostředí podobné tomu, ve kterém jsem vyrůstal.

Uchovávání češtiny v rodině

Doma a mezi českými přáteli jsme mluvili výhradně česky, v zaměstnání a na veřejnosti anglicky. I po koupi a přestěhování se z New Yorku do domku v Glen Cove na Long Islandu byla u nás čeština samozřejmá. Nepochybuji, že češtině našich dětí mimořádně prospěla téměř roční návštěva mých rodičů. Moje matka-filoložka a milující „děda Bísek“ naprosto nenásilně přenesli jejich lásku k naší rodné řeči na naše děti.

Jistě také pomohla skutečnost, že v Glen Covu žila velká italská a hispánská komunita, a tak se naše děti nemusely cítit divně s jiným jazykem, než je angličtina. A to jim zůstalo. Veronica po maturitě půl roku žila a pracovala v Praze, aby si to zopakovala po bakalářském studiu na Chicagské universitě, kde si navíc vzala jeden semestr češtiny. Jonathan jako 26letý Američan přijel do Prahy na delší plánovanou dovolenou, která se dosud protáhla na 23 let. Tři, čtyři roky po jeho zakotvení v Čechách mně řekl: „Táto, já se cítím jako Čech, který se vrátil.“

Kontakty s jinými Čechy

Naši čeští přátelé-emigranti se z New Yorku postupně rozprchli do různých koutů USA. My jsme v roce 1971 přestěhovali do typického amerického domku se zahrádkou v městečku Glen Cove, hodinu autem od New Yorku. Naše styky s českými kraji byly do Sametové revoluce sporadický.

Se Sametovou revolucí přišla velká, mamutí výzva, které jsem zcela propadnul. Ta, její euforie, nás, především mne, doslova nahnala do krajanského života. V dubnu 1990 jsme s manželkou Věrou založili Československý týdeník, v roce 1997 přejmenovaný na Americké listy. S tím souvisela podstatná změna v našem společenském životě. Členství ve Společnosti pro vědy a umění (SVU), založené v roce 1958 československými exulanty, mne obohatilo účastí na jejích kongresech a konferencích v USA, Kanadě, Čechách a na Slovensku. Jako vydavatel populárního českého a slovenského listu jsem byl zván na všechny důležité události spojené s návštěvou českých a slovenských činitelů v USA. Celých 13 let jsem působil ve stoletém newyorském krajanském spolku Bohemian Citizens Benevolent Society of Astoria, Inc., známého jako Bohémka, z toho šest let jako jeho prezident. Také jsem byl pozván a zvolen do významné organizace American Friends of the Czech Republic (AFoCR), kde jsem dnes emeritní ředitel.

Uplatnění

Až do příchodu počítačů jsem pracoval úspěšně v mém oboru, který jsem v Praze vstřebal v téměř ideálních podmínkách. V New Yorku jsem se získal zkušenosti ve vrcholných typografických podnicích, které jsem později uplatnil ve vlastním typografickém studiu. To bylo mimořádně úspěšné, díky také nasazení manželky Věry. Postupně však vítězilo vydávání Amerických listů, kvalitně provozovat obojí nebylo lidsky možné. K tomu totiž přibyla ještě další výzva – založit a vést v privátním gymnáziu našich dětí veslařský tým. Při pohledu zpět si nedovedu vysvětlit, jak jsem to vše stíhal. Jistě v tom hrála velkou roli podpora mé manželky.

Navracení zpět do ČR

Nikdy jsem nepřemýšlel o odchodu do důchodu, ale věřím na tzv. „umění odejít“, uvolnit místo mladé generaci. A tak, na pochopitelnou žádost manželky Věry – a v mé mysli zapsané radě naší předchůdkyně Gerdě Švehlové („pane Bísku, dejte si limit deset let“, což se ovšem protáhlo na dvacet) – jsme v roce 2010 uzavřeli éru vydáváním Amerických listů a rezignovali na funkce v krajském spolku (já jako prezident, Věra byla sekretářka). Já jsem také po 25 letech skončil s trénováním mladých veslařů a náhle jsem neměl nic podstatného, čím naplnit mé dny. Naše děti měly svůj vlastní život mimo domov, a tak jsme prodali náš domek a najali si byt poblíž naší dcery, která měla doma dva teenagery.

A přišla další výzva. Při letní návštěvě mého starého veslařského klubu VK Blesk v pražském Podolí jsem byl vyzván, abych uplatnil moji americkou zkušenost a pomohl s trénováním mládeže. Přijmul jsem to na půl roku, ale jen jsem se v Praze usadil, věděl jsem, že jsem zpět doma a že se do USA vracet nebudu. Nebylo to ovšem snadné, po americké zkušenosti může být česká byrokracie unavující, ale je to již deset let a mně ani nepřijde na mysl se do USA vrátit. Jistě, občas se ukážou různé překážky a nesnáze, ale pochyb nemám, přestože najít vyhovující trvalé bydliště, vyjednat si důchod a zdravotní pojištění, vymotat se z falešné exekuce (někde v Čechách zřejmě žije ještě jeden Petr Bísek, ne tak bezúhonný jako jsem já) a v mém věku najít vyhovující lékaře nebylo a není vždy snadné, ale než letět přes Atlantik do New Yorku, raději si zajedu do Brd na houby.

Nenudím se. Pět let jsem trénoval mládež, do loňského roku byl členem správní rady hudebního festivalu Americké jaro (přejmenováno na Music is . . .), jsem členem dozorčí rada Střediska Diakonie Českobratrské církve evangelické, v Mladé frontě DNES mám pravidelný sloupek pro mé „zpovědi“ a od loňského roku jsem za Pirátskou stranu v Praze 8 členem Komise pro sport a grantovou politiku.

Vzpomínka na vzácné lidi, osobnosti, přátele a spolupracovníky

Rád bych zde uvedl jména lidí, kteří nějak přispěli k mému statusu „krajanské veličiny“, jak mě jeden z nich tituloval. Bez nich by nebylo to, co to bylo – tj. překvapivě produktivní životní

dráha. Já pokládám za správné, aby jejich jména byla zaznamenána. Občas se o nich zmiňuji v mých „zpovědích“ v MFD, ale to nestačí.

Největší, podstatný podíl v mých úspěších měla moje manželka Věra. Ona byla víc než podpůrná manželka. Její praktické, cílevědomé a nezištné zapojení bylo mimořádné.

Mezi dalšími, které bych chtěl zmínit, byli tito přátelé, spolupracovníci a podpůrci.

Americké listy (do roku 1997 to byl Československý týdeník) jsme v letech 1990-2010 vydávali spolu s manželkou Věrou, ale bez pomoci a spolupráci oddaných přátel by to nebylo možné. Byli to především Aleš Fuchs, Jaroslav Pomp (Nový), Viera Krňanová, Zita Sujová, Máša Suchá, Jiřina Rybáčková a Mojmír Povolný. Pravidelnými dopisovateli byli Jaroslav Drábek, Vratislav Pěchota a mnozí další. Skvělá byla naše spolupráce s Českou tiskovou kanceláří a se Zahraničním vysíláním Českého rozhlasu, vedeného Miroslavem Krupičkou.

Úzká byla naše spolupráce se Společností pro vědy a umění. Vyjmenovat všechny skvělé lidi, které jsem v SVU potkal, není možné. Klíčovým kontaktem byl pro mne Miloslav (Míla) Rechčígl. Vydávání Amerických listů mě nasměrovalo do American Friends of the Czech Republic (AFoCR), kde jsem si ověřil zásadu, že když se táhne za jeden provaz, téměř nic není nemožné. Především to byla instalace pomníku Tomáše G. Masaryka do parku ve Washingtonu, navrácení sochy Woodrow Wilsona před Hlavní (Wilsonovo) nádraží a umístění busty Václava Havla do Capitolu amerického Kongresu. Bylo mně ctí být jedním z ředitelů této organizaci. Do AFoCR mne doporučil její významný člen a funkcionář Peter Rafaeli.

V roce 1998 jsem dostal od Václava Havla Medaili za zásluhy 1. třídy, především za mimořádně úspěšné lobování pro přijetí České republiky do NATO. Velký podíl na to měli Peter Rafaeli, který podstatně přispěl v přípravě brožury, kterou jsme rozeslali čtenářům Amerických listů, Oldřich Holubář, který ji graficky skvěle zpracoval, a William Citterbart, ten vše zdarma vytiskl v jeho tiskárně.

Uznání Gratias agit (2005 od ministra zahraničí ČR Cyrila Svobody) „za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí“ byla udělena společně mně a manželce Věře, především za vydávání Amerických listů a vedení newyorského spolku BCBSA, a s tím spojenými aktivitami v českoamerické komunitě.

Pamětní medaili předsedy Senátu ČR mně v roce 2010 předal v České národní budově

předseda Bohuslav Svoboda.

Medailí Za lidská práva Jána Papánka, poválečného zástupce ČSR v OSN, mne odměnil Čechoameričan Jiří Brotan, který také byl jediným pravidelným podpůrcem Amerických listů. A nemohu vynechat mně velice vzácnou Special Medal, kterou jsem byl v roce 2008 při největší konferenci veslařských trenérů v USA oceněn za moji trenérskou práci s veslařskou mládeží. Na tom měl podstatnou zásluhu můj mentor, učitel, přítel a partner Al Borghard, dnes již jen americká veslařská legenda in memoriam.

Můj pokročilý věk mne přinutil se uklidnit, zpomalit, ale ne zcela vypadnout ze společenského života. Budu se i nadále snažit přispět kdy a kde můžu, aniž bych se zpronevěřil mému přesvědčení, že v určité fázi života je nutné nepřekážet nové generaci, zamyslet se nad heslem „umění odejít“ a vhodně se zachovat.

S pozdravem a přáním všeho dobrého všem lidem dobré vůle Petr Bísek.